

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

Vesivisio 2050

Hämeen järviltä Satakunnan suistoon

Kokemäenjoen vesistöalueen vesivisio 2050 – Tuumasta toimeen!

Pirkanmaan ELY-keskus
Anne Mäkynen, vesitalousasiantuntija
8.10.2018

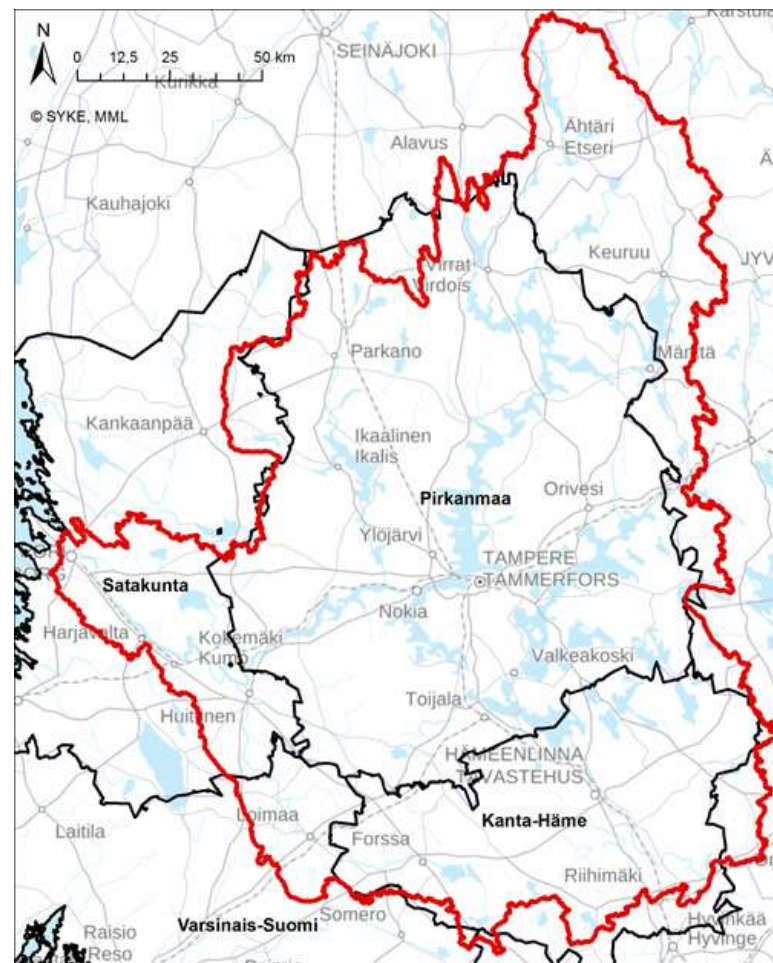

Vesivision taustaa

Maa- ja metsätalousministeriö esittänyt Suomeen kolmea vesivisiokohdetta: Iijoki, Iisalmen reitti ja Kokemäenjoen vesistöalue

Tuumasta toimeen – eikä suotta!

- Kyseessä yksi Suomen suurista vesistöistä:
  - 37 luokiteltua patoa
  - 26 säännöstelyhanketta
  - 7 isoa tulvasuojeluhanketta
    - vahinkopotentiaali yli 500 milj. e (erit. h. tulva)
    - 2 merkittävää tulvariskialuetta
  - vedenotto yli 100 000 m³/vrk
  - virkistyskäyttö: 800 000 as, 70 000 loma-asuntoa
  - 631 vesimuodostumaa
  - 620 VHS toimenpidettä
- Yhteistyötä vähintään 70-luvulta lähtien
  - vesien käytön kokonaissuunnitelmat, tulvatorjuntasuunnitelmat, vesiensuojelun tavoiteohjelmat
  - vesistöjen säännöstelyn kehittäminen (mm. PIRSKE), säännöstelyneuvottelukunta
  - kalataloussuunnittelu, jne.

Vesivision laadinta

- Työ käynnistettiin yhteistyössä vesistöalueen keskeisten ELYjen, maakuntien ja sidosryhmien kanssa
- Työtä ohjasi ohjausryhmä:
  - Pirkanmaan liitto, Satakuntaliitto ja Hämeen liitto
  - Hämeen ELY, Varsinais-Suomen ELY Y & E (kala) ja Pirkanmaan ELY ja Pohjois-Savon ELY E (kala)
- Tulevaisuusseminaari ja visiotyöpaja vision laadinnan pohjana – ylimaakunnallista yhteistyötä!
- Vesivisio valmistui v. 2017

Vesivision tavoitteet

- Koko vesistöalueen yhteinen näkemys ja tavoitetila vesivarojen käytön, vesienhoidon ja kalatalouden tulevaisuudesta
- Auttaa toimijoita hahmottamaan vesistöalueen monimuotoista merkitystä ja mahdollisuuksia – lisätä vuoropuhelua!
- Yhteen sovittaa pinta- ja pohjavesiin kohdistuvia tavoitteita ja toimenpiteitä
- Koko valuma-alueen kattavalla lähestymistavalla varmistetaan, että asioita tarkastellaan riittävän suurina kokonaisuuksina, eri toimintasektorit huomioiden → vaikuttavuus paranee!

Visio tunnistetaan eri rahoituskanavissa ja maakunnallisissa tavoiteasiakirjoissa esim. Pirkanmaan ympäristöohjelma ja maakuntaohjelma

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

Vesivisio 2050

Vesivisio 2050

"Kokemäenjoen vesistöalue on toiminnoiltaan Suomen monipuolisin ja vetovoimaisin vesistöalue, jolta on yhteys Selkämereen saakka.

Veden arvo tunnistetaan eri toiminnan tasoilla ja vastuu vesistä koetaan yhteiseksi. Tasapainoisesti yhdessä hoidettu vesistöalue pinta- ja pohjavesineen luo kestäväää vaurautta ja hyvinvointia alueen maakuntiin.

Hyvälaatuinen ja monimuotoinen vesiympäristö varmistaa vesiin kytkeytyvät ekosysteemipalvelut. Niille rakentuvat luotettava vesihuolto, täysipainoinen virkistyskäyttö ja uudenlaiset ansaintamahdollisuudet ekologisesti ja taloudellisesti yhteen sovitettuna.

Uudet menetelmät ja ratkaisut ovat osa aktiivista toimintaa.

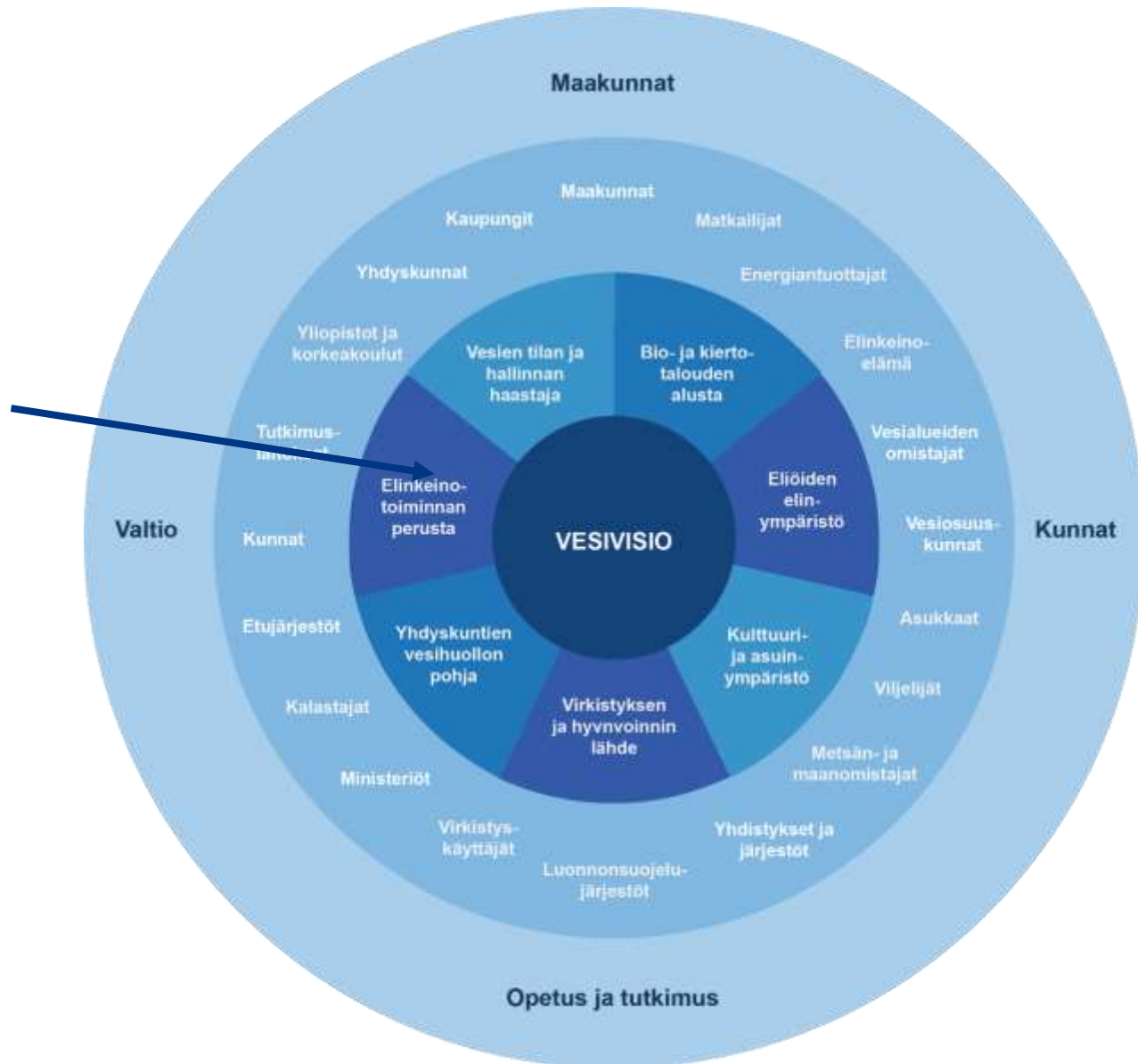
Vesiin liittyvät kulttuuriympäristöt muodostavat luonnollisen ja arvostetun osan vesistöalueen elinympäristöä ja liiketoimintaa.

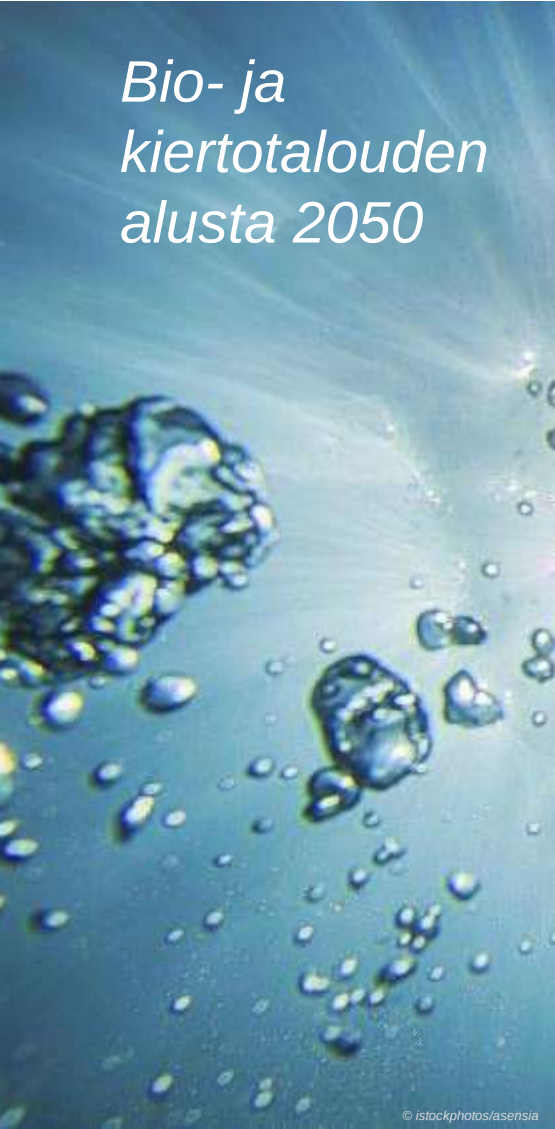
Vesiin liittyvät riskit on tunnistettu ja niitä hallitaan aktiivisesti ja älykkäästi."

Vesivision 7 teemaa

Bio- ja kiertotalouden alusta 2050

Tahtotilamme:

- Uusiutuvaa energiaa tuotetaan monipuolisesti eri lähteitä hyödyntäen
- Vesistöjen hajakuormitus on hallittua ja haitta-aineet eivät rasita vesiä
- Orgaaniset sivuvirrat hyödynnetään mahdollisimman hyvin ja jalostusaste on korkea
- Alueella panostetaan uusien bio- ja kiertotalouden innovaatioiden kehittämiseen ja levittämiseen sekä ketteriin kokeiluihin, jotka tuottavat uusia tuotteita myös kansainvälisille markkinoille
- Yhdistetään vesialueita hallinnollisesti toimiviksi kokonaisuuksiksi

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Ravinteet hyödynnetään tehokkaasti ja vesistöjen tila paranee
- Alan liiketoimintaa syntyy, se kasvaa ja on kestävä
- Alueen ravinne- ja materiaaliomavaraisuus paranee
- Tutkimus- ja kehittämishankkeisiin panostetaan ja niihin osoitetaan myös julkista rahoitusta pitkäjänteisesti ja koordinoitusti
- Vesialueen suunnittelu eri toimintoihin helpottuu

Mutta...

- Yhteisen tahtotilan muodostaminen voi olla haasteena tavoitteiden saavuttamiseksi
- Liiketoimintapotentiaali voi jäädä hyödyntämättä ilman määrätietoista tukemista
- Liiketoiminnalla voi olla myös negatiivisia vaikutuksia vesiin

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** tuetaan bio- ja kiertotaloutta esim. tuin ja tariffein, kannustetaan bio- ja kiertotalouteen hanketuin ja julkisissa hankinnoissa, pyritään kumppanuuksiin ja liiketoimintaekosysteemien muodostamiseen. Osallistetaan vesiosakaskuntia visiotyöhön.
- **Opetus ja tutkimus:** ensisijaisesti olemassa olevia tutkimustuloksia jalkautetaan ja tietoa kootaan. Tutkimusta uusista aiheista tuotetaan yhteistyössä tutkimuslaitosten, elinkeinoelämän ja viranomaisten kanssa.
- **Asukkaat ja muut sidosryhmät:** kierrätetään ravinteita omassa toiminnassa kestäväällä tavalla, osallistutaan aktiivisesti ja verkostoidutaan, hyödynnetään yhteistyön tuomat mahdollisuudet, kehitetään uusia yhteisiä toimintamalleja ja ideoidaan uutta.

Eliöiden elinympäristö 2050

Tahtotilamme:

- Vesistöalueesta pidetään hyvää huolta ja se muodostaa hyvinvoivan ja monimuotoisen luonto- ja elinympäristön alueen eliöille
- Ekosysteemit ovat terveitä ja kytkeytyvät toisiinsa kestäväällä tavalla
- Eliöstö säilyy monimuotoisena
- Uhanalaisten vesiympäristöstä riippuvaisten lajien elinympäristö on turvattu

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Hyvä eliöiden elinympäristö on lähtökohta kaikelle vesistöalueen kestäväälle hyödyntämiselle ja arvo sinänsä
- Monimuotoisuus säilyy/lisääntyy ja hyvinvoiva elinympäristö on sietokykyinen muutoksille
- Virkistyskäyttö ja elinkeinotoiminta (esim. kalatalous, matkailu) hyötyvät
- Elinympäristön edellyttämä riittävä virtaama huomioidaan eri toiminnoissa ja niiden suunnittelussa
- Vesien tila on hyvä

Mutta...

- Hajakuormituksen ravinnekuormitus, hulevesien heikentynyt laatu, haitallisten aineiden päästöt, kuten kemikaalit sekä mikromuovit heikentävät elinympäristön tilaa
- Ilmastomuutos heikentää elinympäristöjä
- Vieraslajien leviäminen uhkaa alkuperäislajien elinoloja

- Vesivoimatuotanto, vesihuolto, vesistörakentaminen, muu maankäyttö ja tulvariskien hallinta edellyttävät yhteensovittamista ja kompromisseja

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** toteutetaan vesienhoidollisia hankkeita, ohjataan ravinnekuormitus kestäväälle tasolle, säädellään kalastusta, turvataan maankäytöllä kestävät vesivarat sekä -ekosysteemit
- **Opetus ja tutkimus:** lisätään ympäristökasvatusta ja ympäristön arvostusta, tuotetaan ja tutkitaan uusia, erityisesti hajakuormitusta vähentäviä ratkaisuja
- **Asukkaat ja muut sidosryhmät:** Noudatetaan ohjeistuksia, estetään omin toimin vieraslajien leviämistä ja vähennetään hajakuormitusta, mahdollistetaan eliöstön vapaa liikkuminen

Virkistykseen ja hyvinvoinnin lähde 2050

Tahtotilamme:

- Vesistöalue on ihmisten arjessa henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lähde, jota hyödynnetään täyspainoisesti
- Vesistöalue mahdollistaa monipuoliset luontoharrastukset ja vapaa-ajan palvelut
- Rannat ja vesistöt tunnetaan puhtaista vesistään ja hyvistä virkistysmahdollisuuksistaan, jotka houkuttelevat alueelle

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Ihmiset voivat hyvin ja alueellinen vetovoima kasvaa
- Laadukkaat luontoympäristöt vaikuttavat kiinteistöjen arvoon positiivisesti
- Tunnettuus aktivoi matkailuelinkeinoa ja hyvinvointimatkailua
- Lähimatkailu on houkuttelevaa palveluiden ja kohteiden saavutettavuuden vuoksi

Mutta...

- Eri käyttömuotojen väliset ristiriidat hidastavat kehitystoimintaa
- Palvelujen puute voi rajoittaa virkistysmahdollisuuksia
- Liika rantarakentaminen liian yleispiirteisellä kaavoituksella tai poikkeusluvilla heikentää vesistöalueen houkuttelevuutta ja rajoittaa käyttöä
- Vesiekosysteemin tila ja rehevöityminen uhkaavat virkistyskäyttöä ja hyvinvointiarvoa

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** tuetaan matkailualan yrittämistä, huolehditaan infrastruktuurin kunnosta, suojellaan vesiluontoa esim. varmistamalla suojelualueiden riittävyys, huolehditaan maankäytön suunnittelussa siitä että alueiden käyttö palvelee näitä tavoitteita, ohjataan vesistökuormituksen vähentämiseen
- **Opetus ja tutkimus:** lisätään koulujen ympäristökasvatusta, luonnon merkityksen tutkimusta, kootaan olemassa olevaa tietoa
- **Asukkaat:** hyödynnetään vesistöalueen virkistysmahdollisuuksia, tuetaan paikallista palveluliiketoimintaa
- **Muut sidosryhmät:** vähennetään vesistökuormitusta, hyödynnetään tarjotut mahdollisuudet ja kehitetään virkistystoimintaa

Kulttuuri- ja asuinympäristö 2050

Tahtotilamme:

- Vesialueet niin tiiviillä kaupunkiseuduilla kuin muissakin ympäristöissä säilyvät viihtyisinä ja elinvoimaisena osana kulttuuri- ja asuinympäristöä
- Vedet osana kulttuuri- ja asuinympäristöä yhdistävät asukkaita yhteisöllisyyteen ja luontoon
- Kulttuurikohteita vaalitaan, hoidetaan ja hyödynnetään arvoja kunnioittaen
- Rakentamattomat rannat säilytetään avoimina ja yhtenäisinä

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Aukkaiden elämänlaatu paranee
- Alueen matkailuvetovoima kasvaa muodostaen hyvät edellytykset yritystoiminnalle
- Vapaa rantaviiva mahdollistaa pääsyn vesialueille

Mutta...

- Resurssien niukkuus, toimijakentän epäselvät vastuut sekä toimijaverkoston ja maanomistajuuden pirstaleisuus ja haasteellinen rakenne ovat uhkia kulttuuriympäristöjen säilymiselle ja elinvoimaisuudelle
- Ilmastonmuutos saattaa muuttaa asuinympäristöjä ennakoimattomasti (esim. taajamatulvat)
- Metsittyminen ja maaseudun autioituminen uhkaavat maisemia ja kulttuuriympäristöjä
- Liian tiivis rakentaminen estää rantojen yleisen virkistyskäytön
- Muutosvastaisuus saattaa uhata kehityshankkeita

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** huolehditaan kulttuuriympäristöjen ylläpidosta ja kehittämisestä, viihtyisistä asuinympäristöistä, visiota tukevasta maankäytön suunnittelusta ja sidosryhmien kaavoitusymmärryksen lisäämisestä. Luodaan ja kehitetään uudenlaisia rahoituskanavia ja -malleja
- **Opetus ja tutkimus:** lisätään ympäristö- ja kulttuuriympäristötietoisuutta opetussuunnitelmiin
- **Asukkaat ja muut sidosryhmät:** osallistutaan aktiivisesti suunnitteluprosesseihin ja hyödynnetään luovasti kulttuurikohteita ja niiden tuomia mahdollisuuksia

Yhdyskuntien vesihuollon pohja 2050

Tahtotilamme:

- Puhtaat vedet ja toimintavarmat rakenteet ovat pohja toimivalle ja turvalliselle vesihuollolle
- Riskienhallinta ja varautuminen vesihuollon turvaamiseksi on hyvällä tasolla ja normalisoitua
- Vettä on riittävästi käytettävissä ja se on korkealaatuista

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Vesihuollon resurssit ovat riittävät ja pohja- ja pintavesien tilaa seurataan aktiivisesti ja laajassa yhteistyössä
- Vesihuoltolaitoksilla on käytössä myös riittävä sidosryhmätuki vesihuoltopalveluiden tuottamiseen
- Raakavesilähteiden kestävä käyttö ja suojele tukee yhdyskuntien ja teollisuuden kehittymistä

Mutta...

- Ilmastonmuutos voi tuottaa arvaamattomia negatiivisia vaikutuksia vesivaroille
- Toimiva vesihuolto otetaan itsestäänselvyytensä eikä siihen panosteta riittävästi
- Riittämätön rahoitus suhteessa korjausvelkaan
- Tiiviisti rakennettujen alueiden sekä

pohjavesialueiden maankäytön
käyttöpaineet

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** Varmistetaan vesihuollon ja maankäytön suunnittelun yhteensovittaminen, seurataan vesien tilaa aktiivisesti ja varataan vesihuollolle riittävästi resursseja. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ennakoidaan, niihin varaudutaan hyvissä ajoin sekä sopeudutaan
- **Opetus ja tutkimus:** Kehitetään laajassa yhteistyössä vesihuollon menetelmiä ja korostetaan vesihuollon merkitystä. Koulutetaan vesihuollon osaajia
- **Asukkaat ja muut sidosryhmät:** parannetaan oman toiminnan vesitehokkuutta

Elinkeinotoiminnan perusta 2050

Tahtotilamme:

- Vesivarojen määrä ja laatu on turvattu ja vesivaroja hyödynnetään tasapainoisesti ja kestävästi
- Vesistöalue palvelee elinkeinotoiminnan edistämistä ja uusia innovaatioita
- Vesistöön tukeutuva verkottunut matkailu on alueella merkittävä tulonlähde

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Vesistöalueen työllisyys ja talous paranevat
- Alueen tunnettuus ja vetovoima yritysten sijoittumisen suhteen paranevat
- Alueen osaamisesta tulee kansainvälinen vientituote
- Vedestä saadaan uusia tuotteita ja palveluita ja uuttaa vesiin kytkeytyvää liiketoimintaa syntyy

Mutta...

- Veden laadun heikkeneminen haittaa elinkeinotoiminnan jatkuvuutta
- Tulvat, kuivuus, ilmastonmuutos vaikuttavat vesivarojen hyödyntämiseen elinkeinotoiminnan moottorina
- Eri elinkeinot kilpailevat niukkojen resurssien hyödyntämisestä
- Käyttöoikeuskysymykset aiheuttavat ristiriitoja vesien kaupalliselle hyödyntämiselle

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** markkinoidaan vesistön lisäarvoa sekä teollisuudelle että palveluille, varmistetaan matkailupalveluekosysteemin synty ja tuetaan sitä normi- ja taloudellisella ohjauksella
- **Opetus ja tutkimus:** Perustutkimuksella luodaan edellytyksiä elinkeinoelämän pitkäjänteiselle kehittämiselle, osaamis pohjalle ja työllistymiselle, tuetaan uusien innovaatioiden kehittämistä ja opetetaan yrittäjyyttä
- **Asukkaat:** tuetaan ja käytetään paikallisia palveluja
- **Muut sidosryhmät:** sitoudutaan kestävään ja tasapainoiseen vesivarojen hyödyntämiseen, hyödynnetään vesistöä ja sen tuottamaa lisäarvoa

Vesien tilan ja hallinnan haastaja 2050

© Vaara / iStockphoto

Tahtotilamme:

- Tulvat ja sortumariskit sekä ravinne- ja kiintoainehuuhtoutuminen on minimoitu hyvillä käytännöillä ja samalla uusia innovatiivisia menetelmiä ja yhteistyötä kehitetään
- Säännöstely on ennakoitua, ymmärrettävää ja hyväksyttävää
- Häiriöpäästöjen osalta riskit minimoitu ja niihin on varauduttu riittävästi
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset tunnetaan ja ne huomioidaan riskienhallinnassa

Tahtotilamme tähtää siihen, että...

- Tulvariskit, eroosio ja rantojen sortuminen vähenevät, jolloin vesistöalue on entistä vetovoimaisempi ja ennakoitavampi
- Yleinen elämänlaatu ja turvallisuus potentiaalisilla tulvariskialueilla paranee
- Ravinnehuuhtoutumisen vähentäminen parantaa veden laatua
- Säästytään henkilö-, ympäristö -ja omaisuusvahingoilta sekä niiden aiheuttamilta negatiivisilta yhteiskunnallisilta vaikutuksilta
- Luonnonmukaisia menetelmiä riskien hallintaan käytetään entistä enemmän

Mutta...

- Ilmastonmuutos muuttaa tilanteita ennakoimattomasti
- Riittämätön sitoutuminen tulvariskien ymmärtämiseen, hallintaan ja vesivarojen arvostamiseen
- Puutteellinen ymmärrys vesistön moninaiskäytöstä
- Eri intressitahojen asenteet ja arvostus vesiä kohtaan ei aina ole myönteinen

Tätä teemme:

- **Valtio, maakunnat, kaupungit ja kunnat:** Pyritään valuma-aluekohtaiseen vesien hallintaan, huolehditaan, että riskialueille ei rakenneta, huomioidaan ilmastonmuutoksen vaikutukset tulva- ja kuivuusriskien hallintatoimissa, pidetään päättäjät ja yleisö tietoisina toiminnan tarpeellisuudesta ja vaikuttavuudesta, vähennetään vesistökuormitusta, velvoitetaan ympäristöriskien riittävään estämiseen
- **Opetus ja tutkimus:** Tuotetaan vesistöalueen kannalta relevanttia tietoa ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista, lisätään ymmärrystä vesistöalueen eri käyttötarpeista ja kemiallisten ja biologisten uhkien vaikutuksista ja leviämisestä
- **Asukkaat ja muut sidosryhmät:** Tiedostetaan tulvariskien todellisuus ja varaudutaan tulvariskeihin omatoimisesti, tunnistetaan häiriöpäästöjen lähteet ja hallitaan ne, tuetaan ja toteutetaan vesistökunnostuksia ja omaehtoista vesiensuojelua, parannetaan oman toiminnan osalta valuma-alueen vedenpidätyskykyä

Miten tästä eteenpäin?

- Vuosi 2019 – viestinnän vuosi, joka huipentuu vesistöalueen yhteiseen seminaariin vuoden lopulla
- Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi mietitään keskeisten kumppaneiden, sidosryhmien ja viranomaisten kanssa
- Kootaan vesistöalueen eri toimijoiden asiantuntemus ja voimavarat monitavoitteiseksi yhteistyöksi yli hallintorajojen
- Visioprosessi on dynaaminen ja asteittain tarkentuva lähestymistapa
- Jatkotyötä koordinoi ELY-keskus. Jokainen ELY vastaa alueellaan käytäntöön panosta yhteistyössä alueen sidosryhmien kanssa.
- Työtä suunnitellaan yhdessä ohjausryhmän kanssa

Yhdessä tehden!

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Närings-, trafik- och miljöcentralen
Centre for Economic Development, Transport and the Environment

Vesivisio 2050

#vesivisio2050

www.ymparisto.fi/vesivisio2050

Blogi

vesivisio2050.wordpress.com

